

PRÒLEG

L'any 2002, la Universitat de Lleida (UdL) conjuntament amb l'associació cultural Humoràlia, organitzadora de diferents activitats relacionades amb l'humor, vam llançar la primera convocatòria d'un premi literari destinat a fomentar l'humor negre. L'èxit d'aquella edició va decidir les institucions convocants a repetir-la cada dos anys fins al dia d'avui. Els treballs premiats en aquella convocatòria van ser publicats en la llengua en què van ser presentats pel Servei de Publicacions de la mateixa universitat.

L'excel·lent resposta que ha anat tenint aquesta convocatòria i la qualitat dels textos premiats ens ha obligat a anar perfilant les bases i a buscar noves fórmules editorials. Així, gràcies a un conveni amb Pagès Editors i Editorial Milenio, totes dues empreses lleidatanes, les obres premiades veuran la llum en dues edicions distintes: una amb tots els textos en llengua catalana, traduïnt, doncs, aquells que es van presentar en llengua espanyola i, a l'inrevés, una edició en espanyol, traduïnt els textos catalans. El respecte que en tot moment es mereixen totes les llengües ens ha suggerit que aquesta era la millor solució per a un premi que convoca autors i autores d'ambdues llengües. Tot plegat, ha comportat un endarreriment en els terminis de publicació que de cap manera voldríem que repercutís en l'interès que fins ara ha desvetllat el premi ni en l'interès del públic lector per aquest gènere literari.

Per escurçar terminis, doncs, aquest volum conté els treballs premiats en la segona (2005) i tercera (2007) con-

vocatòries. Els premis es van lliurar, tal com es va instituir el primer any, el dia 2 de novembre, dia de Difunts, al cementiri de Lleida, en una cerimònia tan respectuosa amb la diada i l'espai, com amb la naturalesa de la convocatòria.

Voldria agrair i reconèixer la feina dels jurats: Matías López, professor de la UdL, president de la segona convocatòria; M. Àngels Grau, escriptora; Anna Sáez, periodista; Rosa M. Pérez, metgessa forense; Xavier Macià, professor de la UdL, i M. Salomé Ribes, professora de la UdL i secretària del jurat. A la tercera convocatòria s'hi van incorporar Julián Acebrón, com a president, i Albert Turull, tots dos professors de la UdL, en substitució, respectivament, de Matías López i Xavier Macià.

Ara que inexcusablement tothom i a tota hora ha de parlar de la crisi, hom podria pensar que tant la quantitat com la qualitat de la participació estan relacionades amb el panorama ben poc optimista que ens toca viure. Tindrem ocasió de veure en les properes convocatòries l'encert d'aquesta asseveració. Tanmateix el lector atent s'haurà adonat que la nostra convocatòria ja és de fa uns quants anys. És ben cert que en aquell ja llunyà 2002, el món tampoc vivia un moment feliç: l'11 de Setembre va anar seguit d'un clima bèl·lic que no augurava res de bo. De manera que, pel que sembla, de motius per a l'humor negre mai no en falten. Però més enllà d'aquestes raons circumstancials, la fragilitat i les contradiccions inherents a la condició humana, no solament subministren quantitat de temes, sinó que aconsellen «riure's del mort i de qui el vetlla».

Jaume BARRULL PELEGRÍ
Vicerector d'Activitats Culturals i
Projecció Universitària
de la Universitat de Lleida

EL TELÈFON NEGRE

Primer premi ex aequo
II Concurs Literari d'Humor Negre 2005

Guillem ROSSELLÓ BUJOSA

Trucaren al timbre de la porta exterior.

—Vaja un moment per venir a empipar amb un mort! —es va lamentar n'Agnès, la jove secretària de l'empresa funerària. Però abans de baixar el peu de la taula i mirar pel monitor encara es va bufar tranquil·lament les ungles dels cinc dits que s'acabava de pintar.

—Entri —va atorgar després d'haver-se assegurat que el possible client no era un miserable d'aquells que sols li feien perdre el temps.

Al cap de pocs segons un home petit, calb, de dits curts i pell blanca i molt fina i nas acabat en punxa, va avançar cap a ella pel centre del despatx mentre de cua d'ull observava els baguls que estaven exposats, drets, a punt per ser emprats. N'Agnès va calcular que el visitant devia tenir una seixantena d'anys mal portats, perquè, sota el seu parer de dona acostumada als cadàvers, aquell home ja havia assolit l'estampa més perfecta del postulant difunt a mort.

—Miri —es va explicar el recent arribat molt nerviós i sense fer cap menció de voler-se asseure—, he vingut perquè voldria contractar els serveis de la seva funerària.

—Se li ha mort algun familiar i...?

—No! —va negar— És per a mi que ho vull.

—Ho doni per fet, cavaller... És clar que —va afegir n'Agnès abans de convidar-lo a seure amb un gest i mentre, dissimuladament, anava llegint les paraules

que tenia mig assajades i que estaven escrites amb lletres de divuit punts a la pantalla de l'ordinador que estava encès al davant seu—, ja deu saber que nosaltres no som una empresa «normal», perquè el mèrit de la nostra funerària, «El llàtzer satisfet, cadàvers somrients. No RIP», està en què no permetem que cap dels nostres clients s'hagi de preocupar per a quan li arribi l'hora d'haver de morir i, sobretot, els garantim que després, quan tots els seus familiars i amics els hagin deixat enterrats i abandonats sota una freda làpida del cementiri, tampoc no els deixarem patir cap ansietat per si, per un d'aquells misteris del destí —va comentar—, els seus cossos tornessin a reviure.

—Això és el que em fa més por de tot —murmurà ell—. Reviure i...

—I té moltes raons per tenir pànic —li va confirmar n'Agnès deixant que als seus ulls verds hi ballés una certa decepció—, perquè estic segura que un home tan intel·ligent com vostè ja es deu haver informat que, avui per avui, no hi ha cap metge del món que estigui disposat a signar que, en un instant del temps o en un altre, les... les despulles que ells mateixos un dia van donar per mortes no es tornaran a despertar del son etern i revifaran a l'existència. ¿I què li passarà al pobre difunt quan això li succeeixi? —va demanar n'Agnès de forma directa abans de permetre un lapsus de silenci—. Jo li ho diré —es va respondre a la fi amb una certa emoció—, que els desgraciats dels morts, vostè mateix, posem per cas, es trobaran tot sols i empresonats dins una estreta i terrible caixa de fusta de la qual no podran sortir ni mossegant-la amb les dents ni gratant-la amb les ungles. Res no els servirà per alliberar-se de la tomba —va cridar—, i en el lent transcórrer de les ho-

res i el sofriment, només ells, vostè —tornà a incidir—, s'adonaran de la tràgica situació que els empresona, i aleshores tornarà a expirar desesperat pel terror que l'ofegarà dins la pitjor de les impotències. S'ho pot imaginar...? —va interrogar a la fi.

—Sí —li va admetre el client mig suat per la bardsa que ella, com una sibil·la sense cor, li acabava de clavar enmig del pit—. Justament per això he vingut a veure'ls... perquè m'ho puc imaginar...

—Doncs no cal que es preocupi més pel problema que el té angoixat —li va amollar n'Agnès fent-li un gest triomfant—, perquè en «El llàtzer satisfet, cadàvers somrients. No RIP», ho tenim tot a punt per tal de poder-lo venir a treure de la fossa i salvar-lo just en el moment en què vostè hagi tornat a la vida... perquè sabem que si no reaccionéssim de pressa no tindria sentit la nostra empresa, perquè tenim estudiat que el mort, vostè, en qüestió de minuts tornaria a quedar fixat per a sempre més dins la pols més gelada i solitària!

N'Agnès havia llegit amb tanta passió aquell darrer paràgraf, que es va preguntar si no l'hauria exagerat una mica massa, però es va alegrar en endevinar que en aquell moment el quasi client sofria el pas d'un dens calfred que el feia tremolar, perquè sols després el futur comprador va ser capaç de llançar-li un somriure com si ja se sentís un poc més tranquil que abans d'haver-la escoltada.

—Però també podrà entendre que la nostra serietat en el treball implica una gran exigència professional —va afegir n'Agnès— que ens obliga a tenir uns preus adients i que responguin a la demanda que ens fa la nostra selecta clientela.

—Ho entenc —va accedir el possible comprador—, i crec que no hi haurà problema en aquest punt.

—Doncs, en aquest cas, cavaller —li va atorgar ella mentre es posava dreta i es jurava que aquell client no li fugiria sense haver firmat—, ha arribat el moment en què el puc informar que el taüt més modern que tenim és aquest —va començar a explicar mentre s'apropava a una d'aquelles caixes i l'obria—. Com pot veure està folrat de seda i és molt còmode. Hi entri per favor —va convidar al client.

—No cal —digué ell.

—El provi sense por! —el va tornar a incitar ella—, i així sabrà si li agrada o no!

—No! —negà el possible comprador—. M'agrada —va acceptar.

—Si és així —li confirmà la secretària tornant cap a la taula— ha de saber que la caixa que acaba de veure està construïda amb material de fibra contra incendis i inundacions i...

—Tindrà telèfon mòbil? —es va avançar el calb—. És que —es va voler justificar—, com li he dit abans, des que era un infant he sofert un trist malson que em repeteix que m'enterraran viu, i no sóc un home gaire fort, i sé que no sobreviuria gaires hores dins la solitud de la caixa i sense poder parlar amb algú.

—Comprenc el seu sentiment —li va atorgar ella—, però sàpiga que vostè m'ofèn si encara dubta que totes les nostres caixes porten incorporat l'últim model de telèfon de mans lliures del mercat, perquè justament serà aquest aparell —va explicar— el que farà possible que vostè, tot d'una que torni a alenar, es pugui posar en contacte amb nosaltres.

S'aturà un instant abans de prosseguir.

—Quan això succeeixi, aquest telèfon obscur sonarà —li va assegurar després ella, assenyalant-li aquell telèfon que lluia solitari i majestuós damunt una taula

de marbre negre—, i jo mateixa li respondré i tot d'una el vindrem a auxiliar.

—Però...

—I vull que posi la seva esperança en l'efectivitat de la nostra empresa, perquè a «El llàtzer satisfet, cadàvers somrients. No RIP» —el va tallar ella— tenim contractats els serveis d'un satèl·lit que garanteix la cobertura de tots els cementiris de la ciutat, i també pot creure que tots els nostres telèfons estan proveïts d'una pila atòmica que dura un mínim de trenta-cinc anys per evitar que en el moment en què els... cadàvers l'hagin d'emprar, puguin haver quedat sense càrrega.

—Això sí que seria fatal! —va comentar el possible comprador sense poder amagar el pànic—. Em perdoni si abans l'he ofesa amb els meus dubtes —es va disculpar encara—, però només són la conseqüència de la meua estranya por deguda al malson que em persegueix... El que mai no he pogut entendre —va continuar dient a mode de monòleg— és d'on dimonis em pot nàixer aquest pressentiment tan nefast... ¿Han fet cap estudi psicològic sobre aquest tema? —va voler saber.

—És clar que sí —li va confirmar ella, mentint descaradament—, i els nostres psicòlegs ens han informat que avui per avui hi ha una certa manca de fe en la ciència perquè tots, d'una manera o l'altra, hem arribat a descobrir els seus límits —es va inventar—, i qui més qui menys ha escoltat estranyes notícies sobre preservatius que haurien d'haver funcionat, o hem comprovat la quasi inexplicable viduïtat de la majoria de les dones, o descobert que els metges són una tropa d'assassins, o que la majoria dels psicòlegs estan més penjats que els seus clients, o que les mullers dels eixorcs poden tenir fills, o hem sabut de morts que han ressuscitat i se'ls ha trobat doblegats dins els baguls, trencats pel pànic, desfets...

—No cal que segueixi! Té tota la raó! —es va voler tranquil·litzar ell sense deixar-la continuar—. No sé com no ho havia pensat abans.

Però n'Agnès no va poder evitar que li fugís un somriure en preguntar-se si aquell client tan tèrbol no tindria cap mirall ben net a casa seva, o si seria cec, perquè per a ella era més que evident que aquell home feia olor de cuixot dolç passat, de mort, i fins i tot el veia apte per fer de model de cadàver en un anunci de la seva funerària. «No durarà més de dos anys», va vaticinar.

—Vagi fullejant aquests prospectes, per favor. Miri el que vulgui i després em pregunti tots els dubtes que li passin pel cap! —li va oferir ella mentre li col·locava al davant dos llibrets de paper setinat—. De moment, ja li puc avançar que tots els nostres taüts estan proveïts d'una reserva d'oxigen per a més de quinze dies des del moment en què el mort retorni a la vida...

—I abans? —interrogà el client— Què passa abans?

—Abans no li hauran fet cap falta, naturalment... perquè tots sabem que els morts no alenen gaire.

Ell, espantat, va aixecar l'esguard dels papers.

—Però no vull que es preocupi gens per aquesta qüestió dels dies que correran abans que, es... es torni a despertar, perquè nosaltres sabem que si la seva carn no revifa dins les properes quaranta-vuit hores després de la defunció, podran passar mesos, i fins i tot anys, abans que arribi el moment de la reacció de la seva carn i que nosaltres haguem d'actuar.

—I jo com estaré llavors? Com estarà el meu cos?

—Suposo que haurà perdut pes —se li va escapar a ella—, perquè els cadàvers no s'engreixen, però el que vostè ha de tenir clar és que nosaltres estarem a punt per ajudar-lo en tot el que pugui necessitar des del primer moment que torni a la vida.

Es miraren. Hi havia amenaça i patira als ulls d'ambdós.

—I què passarà quan m'hagin tret del taüt?

—Que el portarem al metge, i quan s'hagi recuperat del tot farem una bona festa en la qual «El llàtzer satisfet, cadàvers somrients. No RIP» convidarà a beure cava.

—Però quin temps creu que estaré mort... abans de la festa? —va interrogar ell, preocupat per aquell tema.

—Ja li he dit que no ho sabem —li admeté n'Agnès—, però quan arribi l'instant de reviure i el cadàver, vostè, torni a ser conscient —va sentenciar n'Agnès sabent que la necessitat i la por, per ridícules que siguin, són les millors creadores de consum—, en tindrà prou de fer un senzill moviment d'ossos, pitjarà l'únic botó del telèfon mòbil que els de l'empresa «El llàtzer satisfet, cadàvers somrients. No RIP» li haurem col·locat dins la mà dreta abans de tancar-lo dins la caixa.

—Per què dins la mà dreta?

—No m'agrada parlar de política —li va indicar ella, però pot intuir que el cap de la nostra empresa funerària no és d'esquerres, perquè ell està convençut que, posant-los l'aparell dins la mà dreta, el mort tindrà més possibilitats de salvació... i de pas, pel que em va comentar, fa propaganda subliminal per al seu partit polític. Per cert —va continuar dient—, que el telèfon també posarà en marxa tots els altres serveis.

El calb la mirà encuriós per la darrera frase.

—Perquè quan vostè hagi pitjat el botó del telèfon —va continuar argumentant ella— notarà que dins el seu bagul s'encendrà una llum molt suau i agradable i que hi ressonarà la música que vostè mateix hagi escollit mentre per l'aire ranci s'escamparà un doll d'oxigen fresc mesclat amb molt d'ambientador i insecticides... perquè com vostè ja podrà suposar —va comentar n'Agnès amb

mala fe— els pobres morts no deuen fer olor de Varón Dandy exactament, i no ens costa gaire feina endevinar que, després de tant temps, els corcs es podrien estar fent estàtues dels seus avantpassats amb la caixa de fusta i amb els ossos, i tampoc no ens hauria d'estranyar pensar que els cucs es podrien estar afartant amb la seva carn. I els d'«El llàtzer satisfet, cadàvers somrients. No RIP» pensem que no hem de permetre que les bestioles arribin a fer forat —sentencià a la fi.

—Hi estic d'acord... —va opinar el client un poc deprimat pels detalls.

En aquell moment, n'Agnès es va adonar que aquell negoci estava quasi aconseguit, però li va semblar que l'home que tenia davant seu pareixia que encara s'ho estava pensant massa, i no ho entenia, i aquesta indecisió la començava a posar nerviosa.

—Hi ha qualche cosa que no li agradi? —li demanà—; té cap dubte sobre algun dels serveis que li he ofert?

—No! —va negar ell—. És que sempre he estat un poc manotes i no sé si... entre la fosca que hi haurà i el pànic que sentiré, serè capaç de trobar el botó que vostès m'indicaran al telèfon i...

—Sí que ho sabrà fer! —el volgué animar ella mentre obria un calaix i en treia un d'aquells telèfons que els havia portat el negoci a una fama inesperada—. Veu? —li va mostrar al client—. El telèfon que li posarem serà com aquest i, com pot observar, només té un botó quasi tan gros com l'aparell. És impossible no endevinar-lo. No cal ni tenir dits —se li escapà—. L'agafi, l'agafi amb confiança i el provi per a quan li serà necessari! —el va encoratjar adonant-se que els mals vaticinis que estava fent l'ajudarien a fer anar el client allà on volgués—. No tingui por d'agafar-lo —li tornà a pregar—. No mossega! S'imagini l'escena i premi el botó! —l'encoratjà.

—No vull assajar cap escena! —es va rebel·lar el quasi segur comprador mentre allunyava el telèfon i tractava de fer un somriure que li sortia fet una ganyota—. Ja veig que no tindrè problemes!

N'Agnès va alenar un poc més tranquil·la.

—Bé, doncs li seguiré explicant tot el procés —va prosseguir la secretària mentre tornava a llançar el telèfon dins el calaix—, perquè ha de saber que l'empresa «El llàtzer satisfet, cadàvers somrients. No RIP» tenint en consideració les debilitats més humanes, comprèn que quan el desgraciat del cadàver reviscoli i es trobi reclòs dins el tètric taüt li poden entrar ganes de fer-se les feines... vostè ja m'entén...

Però ell la tornà a mirar sense entendre res.

—Vull dir que en veure's en una situació tan dramàtica serà quasi segur que el mort, vostè, per molt valent que sigui, es pixarà i es cagarà dins els calçons, i si nosaltres no hi féssim res es posaria merda pertot i la seva situació esdevindria més patètica encara! —es va explicar ella mentre el rostre del client es posava més blanc que la calç—. Doncs a la nostra empresa també ho tenim tot a punt per tal que quan això passi no senti ni l'olor dels excrements —es va explicar de pressa—, perquè aquests aniran a parar dins un petit recipient amb àcids que els farà desaparèixer i...

—No cal que em doni més detalls sobre aquest punt! —li va manar ell sense poder evitar un gest de duresa—. No és que no m'alegri de la seva previsió —va afegir a mode de disculpa—... però tampoc no és que em faci ganes de tirar coets.

N'Agnès va deduir que era el moment d'entrar a matar.

—Doncs només em manca dir-li que tots els serveis que li acabo d'oferir els podrà pagar en còmodes mensualitats de...